

Według statystyk Głównego Urzędu Statystycznego w Polsce jest niemal 850 tys. ludzi z różnym rodzajem wad słuchu. Blisko połowę stanowią osoby niesłyszące lub niedosłyszące. Jest to bardzo hermetyczna i zróżnicowana grupa społeczna. Na funkcjonowanie osoby z wadą słuchu wpływa bardzo dużo czynników, między innymi przyczyna wady słuchu (wrodzona, nabyta), sytuacja rodzinna, pochodzenie, rehabilitacja lub jej brak czy system edukacji.

Mając na uwadze duże zróżnicowanie tej grupy społecznej, należy zwrócić uwagę na stosowane słownictwo. Słowo „głuchoniemy” jest określeniem pejoratywnym dla osób niesłyszących i powoduje powstanie bariery pomiędzy rozmówcami. Osoby głuche nie są nieme, ponieważ posiadają swój język – polski język migowy. Zdecydowanie lepszym określeniem będzie „osoba niesłysząca”, „niedosłysząca” lub „g/Głucha”. Bardzo ważne jest również rozróżnienie pisowni na Głuchy oraz głuchy – Głuchy przez duże „G” oznacza osobę identyfikującą się kulturowo z Kulturą Głuchych, natomiast głuchy oznacza kogoś, kto ma znaczną wadę słuchu lub jego całkowity brak. Wbrew powszechnym przekonaniom słowo głuchy nie jest niewłaściwe ani nie posiada negatywnego wydźwięku.

Każda osoba z wadą słuchu będzie wymagała innego wsparcia w komunikacji. Inaczej będzie się komunikować ktoś z lekkim niedosłuchem, niesłyszący, a jeszcze inaczej osoba Głucha.

Osoba z lekkim, umiarkowanym niedosłuchem będzie wymagała wsparcia w postaci bezpośredniego kontaktu wzrokowego, nieodwracania twarzy w trakcie rozmowy i spokojnego tonu głosu. W większości przypadków będzie się wspierać aparatem słuchowym lub innym wzmocnieniem akustycznym. Takie osoby mogą korzystać z pętli indukcyjnej lub zestawów FM ułatwiających słyszenie.

Osoba z umiarkowanym, głębszym niedosłuchem będzie się wspierać odczytywaniem mowy z ruchu ust. Należy zapewnić odpowiednie warunki do rozmowy: spokojne miejsce, brak hałasu, rozmów w tle, utrzymanie kontaktu wzrokowego, nieodwracanie twarzy, spokojna mowa. Nie należy przesadnie artykułować, gdyż zakłóca to czytanie z ust. Nie należy krzyżeć, bo może to spowodować wycofanie się rozmówcy – osoba z wadą słuchu może nie odróżnić bardzo głośnej mowy od krzyku, w efekcie wycofa się z komunikacji. W niektórych sytuacjach koniecznym okazuje się użycie kartki i długopisu. Osoba może wspierać się aparatem słuchowym, implantem lub innym rodzajem wsparcia akustycznego. Takie osoby mogą również korzystać ze wsparcia pętli indukcyjnej lub zestawów FM ułatwiających słyszenie.

Komunikacja z osobą g/Głuchą będzie wymagać wsparcia tłumacza języka migowego, aby przepływ informacji zachodził płynnie i bez przeszkód. W obecności tłumacza języka

migowego należy zwracać się bezpośrednio do osoby Głuchej w pierwszej osobie. Tłumacz jedynie umożliwia komunikację pomiędzy osobami, nie jest opiekunem osoby Głuchej. W sprawach prostych możemy się wspomóc kartką i długopisem. Należy utrzymać kontakt wzrokowy, który jest oznaką szacunku i komunikatem dla Głuchego, że nasza uwaga jest na nim skupiona. Mitem jest, że wszyscy głusi czytają z ruchu warg – jest to bardzo męcząca czynność, która wymaga ogromnego skupienia i nie w każdym przypadku będzie możliwa (osoba z wąsami; osoba, która mówi bez ruchu warg).

Osoby z wadą słuchu, ze względu na trudność w odbieraniu dźwięków, mają problemy ze sprawnym posługiwaniem się językiem polskim. Dotyczy to zwłaszcza tych, które utraciły słuch we wczesnym dzieciństwie lub urodziły się głuche. Język polski jest językiem fonicznym, poznawanym za pomocą słuchu we wczesnym dzieciństwie – osoby z wadą słuchu są pozbawione tej możliwości lub odbywa się to w sposób wybiórczy. W momencie rozpoczęcia edukacji uczniowie są nauczani języka jako jego natywni użytkownicy. W przypadku osób Głuchych język polski będzie drugim językiem, zaraz po języku migowym. Język migowy nie jest kalką z języka polskiego. PJM posiada odrębną gramatykę, strukturę, jest językiem wizualno-przestrzennym. Bardzo dużo elementów nie ma swoich odpowiedników w języku polskim. Dlatego należy traktować polski język migowy jako odrębny język. Głusi powinni uczyć się języka polskiego jako obcego – przynosi to najlepsze efekty. Jeżeli widzimy, że osoba z wadą słuchu popełnia błędy gramatyczne, powinniśmy dążyć do ułatwienia tej komunikacji – używać prostego języka, skrócić pytania lub skorzystać ze wsparcia profesjonalnego tłumacza języka migowego. Nie należy stosować zawiłych konstrukcji, metafor, związków frazeologicznych – są one niezrozumiałe dla osób g/Głuchych, które traktują je w sposób dosłowny.

Aby komunikacja między osobą z wadą słuchu a rozmówcą była dostępna, wystarczy życzliwość i nasze dostosowanie się do rozmówcy. Należy pamiętać, że ze względu na duże zróżnicowanie środowiska każdy będzie mieć inne potrzeby. Nasza serdeczność i otwartość będą zaproszeniem do komunikacji dostępnej.